

27. september 2011

Bankskat rammer små virksomheder hårdt

S og SF ønsker at indføre en særskat på i alt 2 mia. kr. på banker og andre finansielle virksomheder. Ifølge partiernes eget finanslovsforslag skal det ske ved at øge lønsumsafgiften for disse virksomheder. En sådan ekstraskat vil ikke blive betalt af bankernes aktionærer, men derimod blive væltet over på bankens kunder, idet bankerne må øge udlånsrenten. Det vurderes, at en særskat på 2 mia. kr. vil koste ca. 1.500 kr. ekstra om året for hver million, man låner i banken. Desuden vil det forhøje omkostningerne ved realkreditlån. Da virksomheder bl.a. finansierer deres aktiviteter gennem bank- og realkreditlån, vil den foreslåede skat på banker og andre finansielle virksomheder øge de årlige finansieringsomkostninger med i alt 817 mio. kr. Små og mellemstore virksomheder er en halv gange mere afhængig af lån fra banker og realkreditinstitutter end store virksomheder med mindst 250 ansatte. Og det er selv om bankerne kræver højere renter af de små virksomheder. Øgede finansieringsomkostninger ved bank- og realkreditlån vil derfor ramme små virksomheder særligt hårdt.

Højere skat på finansielle ydelser i fremtiden

Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti har i Fair Løsning foreslået at pålægge banker og andre finansielle virksomheder en særskat på i alt 2 mia. kr. årligt.¹ Skattestigningen foreslås gennemført gennem en virksomhedsskat på lønningerne til finansvirksomhedernes ansatte, dvs. som en lønsumsafgift.² Flere ordførere har siden påpeget, at afgiften i stedet skal kobles til virksomhedernes balance og være en form for ekstra skat på overskud. Uanset den konkrete udformning skal skatten resultere i et skatteprovenu på 2 mia. kr.

Den første effekt af en øget afgift for banker og andre finansielle virksomheder vil derfor være en forøgelse af omkostninger for finansvirksomhederne. Der vil principielt set være tre muligheder for, hvem der skal dække disse omkostninger: finansieringsvirksomhedernes aktionærer, deres kunder og deres ansatte.

Aktionærerne sender regningen videre

Aktionærer er ikke bundet til sektoren. Hvis banker og andre finansielle virksomheder pålægges yderligere omkostninger, vil det i første omgang mindske afkastet på de investeringer i sektoren, der allerede er gennemført. De gennemførte investeringer vil nemlig ikke kunne give den indtjening og det afkast, som investeringsbeslutningerne var baseret på. Derfor kan man også forvente et kursfald på bankernes aktier.

Efter denne kurskorrektur vil investorerne imidlertid indrette sig på den nye situation. De højere omkostninger vil gøre det mindre lønsomt at gennemføre ny investeringer. Derfor vil investorer mindske deres investeringer indtil det punkt, hvor banker og andre finansielle virksomheder igen giver et konkurrencedygtigt afkast sammenlignet med andre investeringsmuligheder. Det betyder, at bankernes egenkapital falder. Foruden denne kortsigtede effekt, vil en ekstra skat derfor ikke berøre investorernes afkast. Investorerne vil blot hente en mindre del af afkastet i finanssektoren og en større del i andre brancher, fordi de flytter deres investeringer.

For banksektoren vil den forventede korrektur af egenkapitalen imidlertid skabe udfordringer. En lavere egenkapital vil betyde lavere omsætning pga. kapitaldækningsreglerne, som begrænser mulighederne for at geare egenkapitalen. Det vil dermed indirekte ramme kunderne, fordi

¹ Fair Løsning, side 41: http://multimedia.pol.dk/archive/00543/ny_fair_loesning_543745a.pdf

² S-SF-finanslovsudspil 2011 s. 14: <http://socialdemokraterne.dk/download.aspx?docId=711638>

bankerne skal have dækket deres omkostninger gennem et lavere niveau af udlån. Det vil således blive dyrere at låne penge, alene fordi aktionærerne på kort sigt kommer til at betale en del af den ekstra skat på banker mv.

Kunderne betaler skatten - sammen med de ansatte

For at fastholde investeringer i banksektoren må bankerne opretholde et konkurrencedygtigt afkast. De kan gøre dette ved at skære i omkostningerne eller ved at øge priserne. Processen med at reducere omkostningerne sker dog løbende, da bankerne også er i konkurrence i dag. I øjeblikket reagerer bankerne på svigtende indtjening og øgede omkostninger ved at gennemføre omstruktureringer, herunder fyringsrunder. Bankerne justerer således allerede omkostningerne for at være konkurrencedygtige. Det er derfor ikke sandsynligt, at øgede omkostninger pga. en ekstra afgift kan modsvares af ensidige omkostningsreduktioner i bankerne.

Banker og andre finansielle virksomheder har således ikke andre muligheder end at modsvare øgede omkostninger med øgede priser på deres produkter. Finansrådet har analyseret virkningerne og når frem til, at bankerne vil blive pålagt ekstra skatter svarende til 1,4 mia. kr. ud af de i alt 2 mia. kr., som S og SF foreslår. Dette vil ifølge Finansrådet give en ensidig dansk stigning i bankernes udlånsrenter på 0,15 pct. point. Danske husholdninger og danske virksomheder vil således opleve en rentestigning på deres banklån svarende til 1.500 kr. årligt for hver mio. kr., de låner. Derfor vil husholdninger og virksomheder ikke have råd til at låne så mange penge til huskøb, forbrug eller til investeringer, hvilket i sig selv er problematisk, når den private efterspørgsel er lavt, og boligmarkedet er fastfrosset. Og når husholdninger og virksomheder låner mindre, taber bankerne også omsætning. Et resultat vil derfor være, at bankkunderne kommer til at betale den ekstra skat, men at det også vil give mindre aktivitet i sektoren, så der er brug for færre medarbejdere i banksektoren.

De resterende 0,6 mia. kr. forventes at blive pålagt 'andre finansielle virksomheder'. I princippet kan dette dække over realkreditinstitutter såvel som pensionselskaber og forsikringselskaber. Ud fra argumenterne bag forslaget, herunder at virksomhederne har fået hjælp igennem bankpakkerne, så synes det imidlertid mest sandsynligt, at der alene er tale om realkreditinstitutterne. Analysen baseres på den antagelse.

Realkreditinstitutterne har et samlet udlån på ca. 2.301 mia. kr., hvoraf 24 pct. er til ikke-finansielle virksomheder.³ Med 0,6 mia. kr. i skat øges omkostningerne svarende til 260 kr. årligt for hver mio. kr. udlån. Hvis omkostningerne fordeles lige over husholdninger og ikke-finansielle virksomheder, så svarer det til 458 mio. kr. for husholdningerne, mens de resterende 143 mio. kr. skal betales af virksomhederne.

Bankskat rammer især de små virksomheder

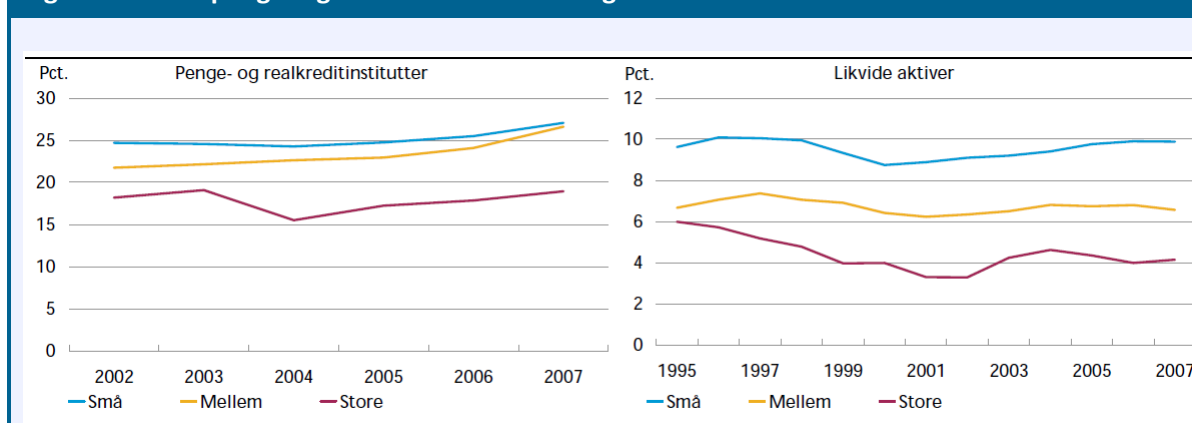
Ud af de samlede lån fra danske banker står danske virksomheder for 449 mia. kr. Med en stigning i renteudgifterne med 0,15 pct. svarer det til ekstra omkostninger på 674 mio. kr. Herudover står virksomhederne for 24 pct. af realkreditlånene. Øgede realkreditomkostninger på 0,6 mia. kr. vil derfor øge omkostningerne for virksomhederne med yderligere 143 mio. kr. Samlet set kan man således forvente stigende omkostninger for danske ikke-finansielle virksomheder svarende til 817 mio. kr. årligt.

De stigende omkostninger for danske virksomheder vil blive ujævnt fordelt. Ser man på finansieringen af virksomheder, viser det sig, at virksomhedernes størrelse har betydning for, hvor afhængige de er af lån fra banker og realkreditinstitutter. Nationalbanken dokumenterede således i 2009, at små og mellemstore virksomheder er mere afhængige af bank- og realkreditlån end store virksomheder,⁴ jf. figur 1.

³ Der ses bort fra udlån til finansielle virksomheder, da disse har andre lettere adgang til andre former for likvider.

⁴ Petersen, C. og Risbjerg, L. (2009). Danske virksomheders finansiering i et makroøkonomisk perspektiv. Danmarks Nationalbank Working Papers Juli 2009.

Figur 1. Lån fra penge- og realkreditinstitutter og likvide aktiver i forhold til balancen

Kilde: Danmarks Nationalbank (2009) på baggrund af Experian A/S

I 2007 hentede de små virksomheder ca. 27 pct. af deres finansiering gennem lån fra banker og realkreditinstitutter. I perioden 2002-2007 steg finansieringsandelen fra banker og realkreditinstitutter for de mellemstore virksomheder (50-249 ansatte) gradvist til samme niveau som for de små virksomheder. For de store virksomheder med mindst 250 ansatte stod bank- og realkreditlån for ca. 18 pct. En skat på banker og andre finansielle virksomheder vil derfor ramme de små virksomheder hårdest, da de små virksomheder vil opleve en højere stigning i deres finansieringsomkostninger end store virksomheder.

Nationalbanken giver i et working paper fra juni 2009 en forklaring på forskellen i bank- og realkreditfinansiering:

*"Det kan hænge sammen med større afhængighed af tætte bankforbindelser for mindre virksomheder. Store virksomheder har ellers typisk en prismæssig fordel i forhold til bank- og realkreditbaseret finansiering sammenlignet med mindre virksomheder, men de har typisk også bedre adgang til andre finansieringskilder. [...] Virksomhederne kan imødegå begrænsninger i mulighederne for ekstern finansiering ved at holde likvide aktiver. Små virksomheder holder forholdsvis flere likvide aktiver end store [...], hvilket indikerer, at de er mere påvirkede af finansieringsbegrænsninger."*⁵

Essensen er altså, at små og mellemstore virksomheder ikke låner i banker og realkreditinstitutter af lyst, men af nød. Selv om de generelt betaler en højere rente end de store virksomheder på banklånene, henter de små og mellemstore virksomheder i højere grad deres finansiering gennem lån fra banker og realkreditinstitutter, fordi de dårligt har andre muligheder. De små og mellemstore virksomheder står for 39 pct. af fuldtidsbeskæftigelsen i det private erhvervsliv.⁶

Konklusion

En skat på banker og andre finansielle virksomheder vil blive betalt af kunderne. Aktionærerne vil kræve samme afkast af investeringerne, og derfor vil der blive investeret mindre i den finansielle sektor, hvis afkastet falder. De øgede omkostninger, som en ekstra skat vil medføre, må derfor betales af kunderne, fx i form af højere udlånsrente på banklån. Det bliver derfor husholdningerne og virksomhederne, der i sidste ende kommer til at betale skatten.

⁵ Side 25-26 i Petersen, C. og Risbjerg, L. (2009). Danske virksomheders finansiering i et makroøkonomisk perspektiv. Danmarks Nationalbank Working Papers Juli 2009.

⁶ CESFO Årsrapport 2010 side 77: http://static.sdu.dk/mediafiles//A/1/F/%7BA1F4E8F4-C6E6-4B06-9C2B-6C87FEC2C473%7D3164_CESFO_%c3%85rsrapport2010_web2_enk.pdf

For virksomhedernes vedkommende giver det ekstra omkostninger på ca. 817 mio. kr. årligt, som fordeles mellem de ikke-finansielle virksomheder ud fra deres finansieringsprofil. En opgørelse af virksomhedernes finansiering viser, at store virksomheder med mindst 250 ansatte henter ca. 18 pct. af deres finansiering gennem bank- og realkreditlån. Samme tal er 27 pct. for små og mellemstore virksomheder. De små og mellemstore virksomheder er dermed en halv gang mere afhængig af bank- og realkreditlån end store virksomheder. De små virksomheder vil derfor opleve en højere stigning i deres finansieringsomkostninger end store virksomheder. Dette er ekstra problematisk, fordi de små og mellemstore virksomheder i forvejen er udfordret på deres finansiering og må betale højere renter end de store virksomheder.